Community-led Urban Strategies in Historic Towns (COMUS)

Funded by the European Union and the Council of Europe

EUROPEAN UNION

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Implemented by the Council of Europe

«Համայնքի կողմից իրականացվող քաղաքաշինական ռազմավարություններ պատմական քաղաքներում» (COMUS) ծրագիր

Գորկի-Աբովյան-Ռուսթավելի-Վարպետաց փողոցներում տեղակայված պատմական թաղամասի վերականգնում Գյումրիում

Նախնական տեխնիկական գնահատում

Բովանդակություն

1. Ներածական 3
2. Ամփոփագիր՝ վայրը և դրա կառավարումը 5
3. Վարչական տեղեկություններ 6
4. Վիճակի եզրակացություն 8
5. Առկա տեղեկություններ 9
6. ՆՏԳ-ի շրջանակը 10
7. ՆՏԳ 11
8. Փաստաթղթավորում 19

1. Ներածական

Նկ.1. Տեղադիրքը (սև եզրագիծ)

Նկ.2. Ռուսթավելի-Շիրազ /Գորկի/ նրբանցք

1.1 Երկիրը կամ վայրը՝ ՀՀ, Շիրակի մարզ, Գյուրի քաղաք
1.2 Տեղեկությունները համադրող կազմակերպության անունը՝ Կումայրի պատմաճարտարապետական արգելոց
1.3 Կոնտակտային անձ՝ Ստեփան Տեր-Մարգարյան
1.4 Էլ-հասցե՝ termargaryan52@mail.ru

1.5 Շենքի կամ վայրի անվանումը և հասցեն՝ Գորկի-Աբովյան-Ռուսթավելի-Վարպետաց փողոցներ (*-Հուշարձան շենքերի համարակալումը տրված է գլխավոր հատակագծի սխեմատիկ տես Նկ. X-ում)՝
13. Սբ Նշան եկեղեցի /Աբովյան-Ռուսթավելի փողոցների անկյուն/
14. Բնակելի տուն /Աբովյան 41 փ./
10. Միեր-Մկրտչյանի հուշաթանգարան /Ռուսթավելի 45 փ./
22. բնակելի տուն /Գորկի 90 փ., հին հասցե/*
22՝. բնակելի տուն /Գորկի 41,43 փ., հին հասցե/*

1.6 Գույքագրման համարը՝
13. 7.1.4.872,
14. 7.1.4.40,
10. 7.1.4.945,
22. 7.1.4.91,
22՝. 7.1.4.85

1.7 Կառույցի/հուշարձանի/վայրի տեսակը՝
13. հանրապետական,
14. հանրապետական,
10. հանրապետական,
22. տեղական նշանակության,
22՝. տեղական նշանակության:

1.8 Կարևոր ամսաթվեր՝

13. 1859-1864 թթ.,
14. XIX դ. ,
10. XIX դ.,
22. XX դ.,
22’. XIX դ.

1.9 Ընթացիկ կիրառումները՝
13. գործող եկեղեցի /լավ վիճակում/,
14. լքված,
10. գործող հուշաթանգարան /շենքի մի հատվածում/,
22. խարխուլ, բնակեցված,
22՝. բնակեցված:

2. Ամփոփագիր՝ վայրը և դրա կառավարումը

Գորկի-Աբովյան-Ռուսթավելի-Վարպետաց փողոցների հատվածում տեղակայված են ճարտարապետական հուշարձաններ՝ եկեղեցի, բնակելի տներ և հուշաթանգարան, որոնք Գյումրի քաղաքի համար հատկորոշական և նշանակալից են՝ բովանդակելով քաղաքային կյանքի յուրատիպ կոլորիտը, ավանդույթները և մշակույթը: Թաղամասում տեղակայված ճարտարապետական այս հուշարձանները ներկայացնում են XIX-XX դդ. Գյումրու ավանդական ժողովրդական տների պատկերը՝ սև, իսկ երբեմն նաև կարմիր տուֆի համադրությամբ, ավանդական փայտե պատշգամբներով և պատուհաններով, զարդանախշերով, ներքին բակերով և այլն: Եկեղեցին ևս հսկայական նշանակություն ունի քաղաքի ուխտավորների և հավատացյալների համար. այստեղ անց են կացվում տարբեր տեսակի եկեղեցական ծիսակարգեր՝ կնունք, հարսանիք, պատարագ և այլն: Այն կառուցվել է Ղաղրաման Երկայնաբազուկ Արողության և ժողովրդի հանգանակած գումարով 1854-1864 թթ.:

Ալեքսանդրապոլ-Լենինական-Գյումրին ունի հարուստ կրթամշակութային պատմություն: Աբովյան փողոցի 41 հասցեում գտնվող Սահականույշյան օրիորդաց դպրոցը կառուցվել է 1880-ական թվականներին՝ Կարապետ Յուզբաշյանի հովանավորությամբ, որտեղ աղջիկները ստացել են ոչ լրիվ միջնակարգ կրթություն: Շենքը գտնվում է անմխիթար վիճակում, վերանորոգման կարիք ունի:

Ռուսթավելի փողոցի նրբանցքում իրար կողք կողքի են գտնվում մի շարք բնակելի տներ, որոնք ներկայումս բնակեցված են, մի քանիսի պատմական տեսքը աղավաղվել է հետերկրաշարժյան տարիներին: Այստեղից անցնող «Գյումրի-չայ» գետակի կոլեկտորը խցանված է և վերականգնման կարիք ունի:

Գյումրին ունի նաև թատերական հարուստ անցյալ: Ռուսթավելի-Վարպետաց անկյունային շենքում են գտնվում հանճարեղ դերասան Միհեր Մկրտչյանի հուշաթանգարանը և «Հայկական ավանդական կերամիկա հետազոտություն» կենտրոնը: Նախկինում այստեղ էր գտնվում հայտնի «Ուստա Կարո» խաշատունը Մայթի վրա պահպանվել է Գյումրու ավանդական սալահատակը: Շենքն այժմ վթարային է և կարիք ունի վերականգնման և նորոգման, իսկ թանգարանային հատվածում՝ նաև թանգարանի ցուցադրության ժամանակակից և նորովի կազմակերպման:

Դեպի Գորկու փողոցին նայող անկյունային տունը 1880-1900 թթ. կառուցվել է Գրիգոր Դրամբյանի պատվերով, որը ծառայել է տարբեր նպատակների համար և կառուցվել մի քանի փուլերով: Գյումրեցիները այն անվանել են «Բարի լույսի տուն»՝ հյուսիսային ճակատին հայելի և սրբիչ պատկերող զարդաքանդակների համար: Ներքին բակում ունեցել է փայտյա ավանդական զարդանախշերով պատշգամբ: Երկար տարիներ այստեղ տեղակայված է եղել «Գյումրի» ռեստորանը, իսկ ստալինյան ռեպրեսիաների ժամանակ՝ ՊԱԿ-ի կալանատունն է եղել: Ներկայումս հին բնակելի տան տեղում կառուցված է երկհարկանի նոր շենք՝ Գյումրու բնակելի տների ավանդական ձևերի և լուծումների խախտումներով, սև և ծիրանագույն տուֆի համադրությամբ և ճոխ զարդաքանդակներով:

Գյումրին գիտական, երաժշտական, հումորի ու գրականության քաղաք է: Գեորգի Գյուրջիյեվ, Աթաբեկ Խնկոյան, Հովհաննես Շիրազ, Ջիվանի, Իգիթ, Շերամ և այլ ուրիշ արվեստագետներ ծնվել ու ապրել են Գյումրիում: Այսպիսով, առաջարկվում է վերականգնել հին Գյումրիի ավանդույթները, թաղամասի պատմական միջավայրը, դրա հանրապետական ու տեղական նշանակության հուշարձանները, քաղաքաշինությունը, վարպետների ավանդույթները՝ որպես պիլոտային ծրագիր: Այս ամենի համար նախնական ուսումնասիրությամբ անհրաժեշտ է 1 200 000 000 ՀՀ դրամ (մոտ 2 240 000 եվրո), որը կուղղվի ինժեներական /երկրաբանական, երկրաֆիզիկական, նյութագիտական, սեյսմիկ/, գիտանախագծային, վավերագրական, պատմական, արխիվային փաստաթղթերի ուսումնասիրության և մշակման, ենթակառուցվածքների նորոգման ու միջավայրի բարեկարգման աշխատանքների իրականացմանը:

3. Վարչական տեղեկություններ

3.1 Պատասխանատու մարմիններ

13. Սբ Նշան եկեղեցի – Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածին, ՀՀ մշակույթի նախարարություն, «Կումայրի» պատմաճարտարապետական արգելոց,
14. Աբովյան 41 հասցեում երկհարկանի բնակելի տուն - ՀՀ մշակույթի նախարարություն, Գյումրու համայնքապետարան, «Կումայրի» պատմաճարտարապետական արգելոց,
10. Ռուսթավելի-Վարպետաց փողոցների անկյունում գտնվող Միհեր Մկրտչյանի հուշաթանգարանը և «Հայկական ավանդական կերամիկա հետազոտություն» կենտրոն (Ռուսթավելի 45) - ՀՀ մշակույթի նախարարություն, Գյումրու համայնքապետարան, «Կումայրի» պատմաճարտարապետական արգելոց
22. Շիրազի 90 / հին հասցե/* հասցեի բնակելի տուն - Անհատ սեփականատեր, Գյումրու համայնքապետարան, «Կումայրի» պատմաճարտարապետական արգելոց,
22՝. Շիրազի 41, 43 / հին հասցե/* հասցեի բնակելի տուն – Անհատ սեփականատեր, Գյումրու համայնքապետարան, «Կումայրի» պատմաճարտարապետական արգելոց:

3.2 Շենք/վայր, անվանում և հասցե

13. Սբ Նշան եկեղեցի՝ ՀՀ, ք. Գյումրի, Աբովյան փողոց 42, «Կումայրի» պատմաճարտարապետական արգելոց,
14. Երկհարկանի բնակելի տուն՝ ՀՀ, ք. Գյումրի, Աբովյան փողոց 41, «Կումայրի» պատմաճարտարապետական արգելոց,
10. Մ. Մկրտչյանի հուշաթանգարանը և «Հայկական ավանդական կերամիկա հետազոտություն» կենտրոն, ՀՀ, ք. Գյումրի, Ռուսթավելի-Վարպետաց փողոցների անկյուն (Ռուսթավելի 45), «Կումայրի» պատմաճարտարապետական արգելոց
22. Բնակելի տուն՝ ՀՀ, ք. Գյումրի, Շիրազի 90 /հին հասցե/*, «Կումայրի» պատմաճարտարապետական արգելոց,
22՝. Բնակելի տուն՝ ՀՀ, ք. Գյումրի, Շիրազի 41, 43 /հին հասցե/*, «Կումայրի» պատմաճարտարապետական արգելոց:

3.3 Քարտեզին հղում

40.787474, 43.842664- 40.787726, 43.841376
40.787726, 43.841376- 40.788855, 43.841451
40.788855, 43.841451- 40.788814, 43.842814
40.788814, 43.842814-40.787506, 43.842696

3.4 Հուշարձանի տեսակը

Գորկի /Շիրազ/ - Աբովյան – Ռուսթավելի - Վարպետաց փողոցների հատվածում տեղակայված են ճարտարապետական հուշարձաններ՝ եկեղեցի, բնակելի տներ և հուշաթանգարան, որոնք Գյումրի քաղաքի համար հատկորոշական և նշանակալից են՝ բովանդակելով քաղաքային կյանքի յուրատիպ կոլորիտը, ավանդույթները և մշակույթը: Թաղամասում տեղակայված ճարտարապետական այս հուշարձանները ներկայացնում են XIX-XX դդ. Գյումրու ավանդական ժողովրդական տների պատկերը՝ սև, իսկ երբեմն նաև կարմիր տուֆի համադրությամբ, ավանդական փայտե պատշգամբներով և պատուհաններով, զարդանախշերով, ներքին բակերով և այլն: Եկեղեցին ևս հսկայական նշանակություն ունի քաղաքի ուխտավորների և հավատացյալների համար. այստեղ անց են կացվում տարբեր տեսակի եկեղեցական ծիսակարգեր՝ կնունք, հարսանիք, պատարագ և այլն: Ճարտարապետական և հնագիտական նշանակության բաղադրիչների համադրությունը բացակայում է:

3.5 Սեփականության իրավունք

13. Սբ Նշան եկեղեցին պետական սեփականություն է և օգտագործվում է Շիրակի թեմի կողմից: Օտարման ոչ ենթակա, գործող:

14. Երկհարկանի բնակելի տուն /Աբովյան փողոց 41/՝ պետական սեփականություն:

10. Միեր Մկրտչյանի հուշաթանգարան և «Հայկական ավանդական կերամիկա հետազոտություն» կենտրոն հուշարձան շենք՝ պետական սեփականություն, օգտագործվում է Գյումրու համայնքապետարանի կողմից:

22. Բնակելի տուն /Շիրազի 90 /հին հասցե/*՝ մասնավոր սեփականություն:

22՝. Բնակելի տուն /Շիրազի 41, 43 /հին հասցե/*՝ մասնավոր սեփականություն:

3.6 Օրենքով սահմանված պաշտպանություն/ սահմանափակումներ

Պատմության և մշակույթի անշարժ հուշարձանները և դրանց պատմական միջավայրը պահպանվում և սահմանափակվում է «Պատմության և մշակույթի անշարժ հուշարձանների ու պատմական միջավայրի պահպանության և օգտագործման» ու «ՀՀ պետական սեփականություն համարվող և օտարման ոչ ենթակա պատմության և մշակույթի անշարժ հուշարձանների մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքներով: Հուշարձանի փոփոխության դեպքում՝ հանրապետական նշանակության՝ ՀՀ կառավարության որոշմամբ, իսկ տեղական նշանակության՝ տեղական ինքնակառավարման մարմնի որոշմամբ:

4. Վիճակի եզրակացություն

13. Սբ Նշան եկեղեցին վերջին անգամ վերականգնվել է 2000-ական թվականներին, գտնվում է լավ վիճակում:

14. Աբովյան 41 հասցեում երկհարկանի բնակելի տունը վերականգնման կարիք ունի, պատերի վրա նկատվում են ճաքեր, փայտից պատշգամբները, նկուղը խարխլված են և քայքայված, ներկայումս այն մասամբ է օգտագործվում:

10. Մեր Մկրտչյանի հուշաթանգարանի անկյունային շենքի այս հատվածը Ռուսթավելի փողոցի ռելյեֆի շնորհիվ կիսանկուղային հարկաբաժինը վերածված է բնակելի ամբողջական հարկի՝ դառնալով երկհարկանի: Առաջին հարկում պատը զարդարված է հինգ սյուների, ունի շքապատշգամբ և մեկ մուտք՝ փայտյա դռնով: Նստվածքային ճաքերն առկա են միայն աջակողմյան հատվածում, հիմքերը՝ ամրակայված են: Հուշարձան շենքի մյուս հատվածը Վարպետաց փողոցի վրա է տեղակայված, որտեղ «Հայկական ավանդական կերամիկա հետազոտություն» կենտրոնն էր: Այստեղ հուշարձանի վիճակն անխաթար է, շենքը միահարկ է կիսանկուղով, իսկ նկուղահարկից հարկը բաժանված է պարզ քիվով, ունի հինգ ակոսավոր որմնասյուներ, պատուհանները ավանդական զարդանախշերով են զարդարված: Հարկաբաժինը ավարտվում է ատամնավոր, զարդանախշ, բարդ տրամատավոր քիվով, ելուստը միջին է: Շենքն ավարտվում է ճոխ զարդարված պարապետով և ավելի համեստ քիվով: Դեպի Վարպետաց փողոց բացվող կիսանկուղային մուտք ունի: Գտնվում է վթարային վիճակում՝ տանիքը փլուզված է, միջհարկային ծածկը պահպանված է, սակայն խարխուլ է: Կառույցի պատերին նկատվում են նստվածքային փոքր ճաքեր: մայթի վրա պահպանվել է Գյումրու ավանդական սալահատակը:

22. Շիրազի 90 / հին հասցե/* հասցեի բնակելի տունը խարխլված և քայքայված վիճակում է, վերականգնելու կարիք ունի:

22՝. Շիրազի 41, 43 / հին հասցե/* հասցեի բնակելի տունը վերակագնվել է սեփականատիրոջ կողմից, գտնվում է լավ վիճակում

*Թաղամասի անկանոն կառուցապատման պատճառով խաթարված քաղաքաշինական միջավայր, վերջին տարիներին հանրային հատվածի հաշվին տեղադրված բազմաթիվ մասնավոր լրակառույցներ, լքված և կիսաքանդ շինություններ, ներքին փողոցային ցանցի անբավարար վիճակ, «Գյումրի-չայ» գետակի կոլեկտորի անմխիթար վիճակ, գրունտային ջրերի ոչ բնական բարձր մակարդակ, խեղաթյուրված քաղաքային միջավայր:

5. Առկա տեղեկություններ

5.1 Փաստագրական աղբյուրներ

Լուսանկարներ /ցամաքային/ – անձնական, լավ որակի
Տեսանյութ – համացանց (www.youtube.com), միջին որակի

5.2 Օգտագործված գրականություն

Հիմնական աղբյուրներն են՝

- «Պատմության և մշակույթի անշարժ հուշարձանների ու պատմական միջավայրի պահպանության և օգտագործման» ՀՀ օրենք
- http://www.armenianheritage.org/
- http://www.arlis.am/
- https://hy.wikipedia.org/

5.3 Արդեն կատարված դաշտային աշխատանքներ

Չկան

5.4 Ընթացիկ ծրագրեր

Չկան

5.5 Արդեն պլանավորված ծրագրեր

«Հայկական ավանդական կերամիկա հետազոտություն» կենտրոն հուշարձան շենքն մասնավոր սեփականություն է: Ընթանում են հուշարձան-շենքի այս հատվածի վերականգնողական աշխատանքները: Համաձայն հաստատված ծրագրի այն պահպանելու է իր այժմյան գործառնական նշանակությունը

5.6 Արդեն կատարված ֆինանսական հաշվարկներ

Չկան

6. ՆՏԳ-ի շրջանակը

6.1 Գնահատման չափը/բնույթը

Ներգրավված են երկու փորձագետներ՝

- Գայանե Նազլուխանյան՝ վերականգնող ճարտարապետ, 40 տարվա մասնագիտական փորձ, միջազգային փորձագետ ,
- Լուսինե Իգիթյան՝ պատմաբան, 16 տարվա մասնագիտական փորձ, փորձագետ:

Առաջադրանքի կատարման համար ծախսվել է երեք օր ուսումնասիրությունների համար և չորս օր գրասեղանի մոտ:

6.2 Ուսումնասիրության սահմանափակումները

Վավերագրական, արխիվային փաստաթղթերի, գծագրերի, հատակագծերի, լուսանկարների ձեռք բերում և ծանոթացում, մասնավոր սեփականության դեպքում՝ բնակելի տներ մուտք գործելու դժվարամատչելիություն:

7. ՆՏԳ

7.1 Նախապատմություն՝ ձևը, գործառույթը և զարգացումը

7.1.1 Շենքի/վայրի համառոտ նկարագիրը՝ դրա քաղաքային կամ գյուղական համատեքստի վերաբերյալ նշումներով, եթե կիրառելի է:

Գորկի-Աբովյան-Ռուսթավելի-Վարպետաց փողոցներով պարփակող թաղամասը գտնվում է Գյումրի քաղաքի կենտրոնական հատվածում և հանդիսանում է «Կումայրի» պատմաճարտարապետական արգելոցի մի մասը: Այստեղ տեղակայված են Սբ Նշան եկեղեցին, որը հանդիսանում է ուխտատեղի հավատացյալների համար, Մ. Մկրտչյանի թանգարանը, որտեղ պահվում և ցուցադրվում են հայ մեծանուն դերասանի կյանքին և գործունեությանը վերաբերվող նյութեր և քաղաքի բնակչության և հյուրերի ամենասիրելի և այցելվող վայրերից մեկն է: Թաղամասում առկա են հինգ հուշարձան բնակելի տները, որոնք կառուցվել են XIX-XX դդ. Գյումրու ավանդական ժողովրդական տների ոճում, որոնցից մեկը /Աբովյան 41/ կառուցվել է որպես միջնակարգ դպրոց աղջիկների համար: Թաղամասում հուշարձան բնակելի տների կողքին նորակառույց բնակելի տներ կան /հավանաբար կառուցված հին տների հիմքի վրա/:

7.1.2 Շենքի կամ վայրի՝ վաղ ժամանակներից մինչև մեր օրերը պատմական զարգացման և էվոլյուցիայի համառոտ ակնարկ:

13. Սբ Նշան եկեղեցին կառուցվել է 1854-1864 թթ. Ղահրաման Երկայնաբազուկ Արղությանի և ժողովրդի հանգանակած գումարով և սկզբից անվանվել Սբ Աստվածածին: Խորհրդային տարիներին այն վերածվել էր ցորենի պահեստի: 1988 թ. Սպիտակի երկրաշարժի հետևանքով խոնարհվում են նրա երկու գմբեթները: 2000-ական թվականներին այն վերականգնվեց: Եկեղեցին գտնվում է լավ վիճակում: Նրբանցքի հետ բաժանող հենապատը վերականգնման կարիք ունի:

14. Աբովյան 41 հասցեի երկհարկանի բնակելի տունը կոչվել է Սահականույշյան օրիորդաց դպրոց և կառուցվել է 1880-ական թվականներին՝ Կարապետ Յուզբաշյանի հովանավորությամբ, որտեղ աղջիկները ստացել են ոչ լրիվ միջնակարգ կրթություն: Շենքը ներկայումս գտնվում է անմխիթար վիճակում, վերանորոգման կարիք ունի:

10. Ռուսթավելի-Վարպետաց փողոցների անկյունային (Ռուսթավելի 45) շենքում են գտնվում հանճարեղ դերասան Միհեր Մկրտչյանի հուշաթանգարանը և «Հայկական ավանդական կերամիկա հետազոտություն» կենտրոնը: Նախկինում այստեղ էր գտնվում հայտնի «Ուստա Կարո» խաշատունը (խաշատները մինչ օրս հանդիսանում են Գյումրու ավանդական և կոլորիտային սիրելի վայրերը, որտեղ արտահայտվում է ոչ միայն գյումրվա խոհանոցը, այլ նաև ամբողջ մշակույթը՝ համեմված ավանդական հումորով), որը մեծանուն գրող Ավ. Իսահակյանի համանուն վեպի գլխավոր հերոսն էր: Մայթի վրա պահպանվել է Գյումրու ավանդական սալահատակը: Շենքն այժմ վթարային է և կարիք ունի վերականգնման և նորոգման, իսկ թանգարանային հատվածում՝ նաև թանգարանի ցուցադրության ժամանակակից և նորովի կազմակերպման:

22. Շիրազի 90 / հին հասցե/* հասցեի բնակելի տունը կառուցվել է XIX դ. վերջերին: 1988 թ. երկրաշարժի հետևանքով այն խարխլված և քայքայված վիճակում է, բնակեցված է, սակայն վերականգնելու կարիք ունի:

22՝. Շիրազի 41, 43 / հին հասցե/* հասցեի բնակելի տունը կառուցվել է XIX դ. վերջերին և վերակագնվել է 2000-ին սեփականատիրոջ կողմից, գտնվում է լավ վիճակում:

7.2 Նշանակություն

13. Սբ նշան եկեղեցին պատմական և հոգևոր առումով մեծ նշանակություն ունի Գյումրի քաղաքի հավատացյալների և ուխտավորների համար: Այս հուշարձանը մինչ օրս պահպանվում է իր նախնական տեսքով և նշանակությամբ. այստեղ տեղի են ունենում տարբեր հոգևոր ծիսակարգեր, որոնց հավաքվում են ոչ միայն տեղի հավատացյալները, այլ նաև հանրապետության ողջ տարածքից ուխտավորներ, ուստի այն ունի հանրապետական նշանակություն:

14. Աբովյան 41 հասցեում գտնվող երկհարկանի բնակելի տունն իր սկզբնական գործառնությամբ կրթական էր և պատմական առումով քաղաքային ավանդույթների վառ նմուշ: Ներկայումս այն չի պահպանել իր սկզբնական գործառնական նշանակությունը, սակայն ներկայումս էլ որպես հուշարձան-շենք ունի քաղաքային կոլորիտային կյանքում՝ հանրապետական նշանակություն:

10. Ռուսթավելի-Վարպետաց փողոցների անկյունային շենքում գտնվող Միեր Մկրտչյանի հուշաթանգարանը և «Հայկական ավանդական կերամիկա հետազոտություն» կենտրոնը կարևոր են պատմական, ճարտարապետական և մշակութային առումով Գյումրի քաղաքի համար՝ որպես 19-րդ դ. վերջին կառուցված ավանդական ժողովրդական տան վառ օրինակ, որը ծառայել է որպես խաշատուն: Բացի այդ ներկայումս այստեղ է գտնվում ԽՍՀՄ ժողովրդական արտիստ, կինոյի և թատրոնի համաշխարհային ճանաչում ունեցող, ծնունդով գյումրեցի Ֆրունզիկ /Միեր/ Մկրտրյանի տուն-թանգարանը: Այն էլ ավելի ուշագրավ կդառնա շենքի վերականգնումից, վերօգտագործումից հետո, իսկ թանգարանի ցուցադրության կազմակերպման համապատասխանեցումը միջազգային չափորոշիչներին, հետևաբար այն տեղական և հանրապետական նշանակության է:

22. Շիրազի 90 /հին հասցե/* հասցեի բնակելի տունը կառուցվել է XIX դ. վերջերին Գյումրու ավանդական ժողովրդական տներին բնորոշ հատկանիշներով և թեև ներկայումս խարխլված ու քայքայված վիճակում է գտնվում, պահպանել է քաղաքային կոլորիտը: Այսպիսով այն տեղական նշանակության է:

22՝. Շիրազի 41, 43 /հին հասցե/* հասցեի բնակելի տունը կարևոր է պատմական առումով: Կառուցվելով XIX դ. վերջերին Գյումրու ավանդական ժողովրդական տներին բնորոշ հատկանիշներով՝ այն մինչ օրս պահպանել է իր նախկին արտաքին տեսքը և հետևաբար տեղական նշանակություն ունի:

Խորհրդային տարիներին, ապա 1988 թ. ավերիչ երկրաշարժի հետևանքով ողջ Գյումրի քաղաքը՝ այդ թվում Գորկի-Աբովյան-Ռուսթավելի-Վարպետաց փողոցներով պարփակվող թաղամասը կորցրեց իր պատմական, ճարտարապետական և քաղաքաշինական նշանակությունն ու տեսքը: Հետերկրաշարժյան տարիներին դանդաղ և մասնակիորեն վերականգնեցին թաղամասի նշված հատվածները, որի հետևանքով չհաջողվեց վերականգնել նրա պատմական ամբողջական տեսքը, սակայն վերականգնված ու մնացած հուշարձանների շնորհիվ այն ունի տեղական և հանրապետական նշանակություն:

7.2.1 Նշանակության/պատմական և ժառանգության կարևորության վերաբերյալ ամփոփ նկարագիր:

Թաղամասը պատմական և մշակութային նշանակություն ունի, որտեղ կառուցվել են հասարակական և բնակելի կառույցներ՝ Գյումրվա ավանդական ճարտարապետական էլեմենտներով: Այստեղ են գտնվում Գյումրու ավանդական ճարտարապետության նմուշները՝ ժողովրդական բնակելի տները, հասարակական շենքերը՝ թանգարան և օրիորդաց դպրոց, եկեղեցի՝ հարուստ ու զուսպ զարդաքանդակներով, որոնք ունեն նաև գեղագիտական, հոգևոր, կրթական և մշակութային նշանակություն: Շինությունների կառուցման մեջ օգտագործվել է սև, երբեմն նաև կարմիր տուֆի համադրությունով քարի շարվածքները, նուրբ ու կլիմային դիմակայուն փայտյա

պատշգամբները, պատուհանները, դռները, ինչպես նաև մետաղե յուրահատուկ դարպասները: Այստեղով է անցել «Գյումրի-չայ» կոլեկտորը: Այս թաղամասով են սլացել նաև Գյումրու համար խորհրդանշական և ինքնատիպ ֆայտոնները, որոնց պատրաստման արհեստը այսօր մոռացության է ենթարկված:

Աբովյան և Գորկու փողոցներին հարող անկյունային շենքն ընդգրկված չլինելով անշարժ հուշարձանների պետական ցանկում, ունի թե ճարտարա պետական և թե պատմական արժեք: Երկհարկանի կառույց է շարված տուֆ քարով, իսկ գլխավոր ճակատները սվաղված են կրավազով: Ունի ՝ հարկաբաժիններն իրարից ջլատող բարդ տրամատավոր քիվ: Առաջին հարկաբաժնի ճակատը մշակված է հորիզոնական ակոսներով: Բակի կողմից կառույցն ունի փայտե ավանդական պատշգամբներ(Նկար 19,20):

Թաղամասի նրբանցքում են տեղակայված երեք շինություն, որոնք նույնպես ընդգրկված չեն պետական ցանկում, սակայն ճարտարապետության մեջ արտացոլված են Գյումրվա բնակելի տան բոլոր հատկանշական էլեմենտները: Կառույցները բնակեցված են և սեփականատերերի ջանքերով պահպանվում են անխաթար՝ առանց լրակառույցների և տեսքի խաթարումների:

7.2.2 Գնահատման մեջ հաշվի առնվող հնարավոր կատեգորիաների ստուգացանկ:

Պատմական այս թաղամասը պատմական, ճարտարապետական և գեղագիտական առումով մեծ նշանակություն ունի ինչպես Գյումրի քաղաքի, այնպես էլ ողջ Շիրակի մարզի համար՝ որպես հոգևոր կենտրոն ու արհեստների և արվեստների կենտրոն: Բացի այդ այն ինքնատիպ է իր պահպանված ճարտարապետությամբ և մշակույթով՝ հումորով և ավանդույթներով: Այսպիսով՝ թաղամասը բացառիկ տեղական և տարածքային նշանակություն ունի:

7.3 Խոցելիության/ռիսկի գնահատում

1988 թ. Սպիտակի ավերիչ երկրաշարժը հսկայական վնաս հասցրեց Գյումրի քաղաքին և բնականաբար նաև Գորկի-Աբովյան-Ռուսթավելի-Վարպետաց փողոցներին. ավերվեցին և վնասվեցին թաղամասում գտնվող եկեղեցին, բնակելի տները և թանգարանները, որի հետևանքով ավերվեց ողջ թաղամասը և քայքայվեց պատմական միջավայրը: Գտնվելով սեյսմիկ վայրում՝ թաղամասը ներկայումս ևս ենթարկվում է ռիսկայնության, որի հետևանքով հետագա վերականգնողական աշխատանքներում անհրաժեշտ կլինի թաղամասի և հուշարձան կառույցների վերակագնումը համապատասխանեցնել սեյսմիկ անվտանգության չափորոշիչներին՝ առանց խաթարելու հուշարձան տների պատմական տեսքը: Թաղամասի ներկայիս արտաքին լուսավորությունը և ծածկույթը խաթարված են և քայքայված, ինչը արհեստագործական ավանդույթների կորստի մասին է վկայում: Հրատապ է ապագայում թաղամասի վերականգնողական աշխատանքներում կիրառել Գյումրվա ավանդական սալապատումը և արտաքին մետաղե լուսատուների միջոցով լուսավորումը, ինչը կվերականգնի թաղամասի գեղագիտական ու պատմական շունչը: Վարպետաց փողոցի հատվածում գտնվող երեք թանգարանները չունեն ուղորդող ցուցանակներ, ինչը ինտենսիվ այցելությունների պատճառ է դարձել, իսկ բնակելի տուն-հուշարձանների սեփականատերերը կցակառույցների և չհամակարգված սխալ վերակառուցումներ են իրականացրել, ինչը խոչընդոտում է թաղամասի՝ իր նախկին պատմական տեսքին բերելուն: Վարպետաց փողոցի երկայնքով ձգվող ավանդական նեղ առվակը և «Գյումրի-չայ» կոլեկտորն այսօր չեն գործում կուտակված կեղտի պատճառով: Եկեղեցու հիմնապատը խարխուլ է և քայքայված: Անհրաժետ է թաղամասի ժառանգականության վերականգնման գործում ինտեգրել ինչպես համապատասխան պետական մարմիններին, այնպես էլ թաղամասի բնակիչներին: Թաղամասի պահպանման և վերականգնման համար խոչընդոտ են հանդիսանում վարչական թերությունները, անհրաժեշտ ֆինանսական միջոցների բացակայությունը, ինչպես նաև ազգաբնակչության գիտակցության բարձրացումը փողոցի պատշաճ շարունակականությունը երաշխավորելու համար:

7.4 Տեխնիկական վիճակ

13. Սբ Նշան եկեղեցին վերջին անգամ վերականգնվել է 2000-ական թվականներին, գտնվում է լավ վիճակում (Նկար 3,4):

14. Աբովյան 41 հասցեում գտնվող երկհարկանի բնակելի տունը (Նկար 5,6) պահպանված է, սակայն չօգտագործվող է, ինչի արդյունքում անխնամ տեսք ունի: Տանիքի խարխլվածության պատճաջով վնասվել են պատերը և միջուկը, միջհարկանի ծածկերը փայտե կոնստրուկցիաները փթած են, հետևանքում՝ կառույցը մեծ վտանգի առջև է կանգնած:

10. Ռուսթավելի-Վարպետաց փողոցների անկյունային շենքը (Նկար12, 13, 14)՝ ունենալով մշակութային, պատմական և ճարտարապետական մեծ արժեք, այժմ խիստ վթարային վիճակում է: Կառույցն իրենից ներկայացնում է տեղական տուֆ քարով և կրավազային կապակցող նյութով կառուցված մի շինություն՝ ունի Վարպետաց և Ռուսթավելի փողոցների անկյունագծային առանցքի նկատմամբ համաչափ ճակատային և հատակագծային կառուցվածք: Ճակատները ջլիատված են ուղղահայաց կիսաշրջան և ակոսներով զարդարված հինգ զույգ որմնասյուներով, որոնք հենված են պարզ տրամատավոր խարիսխների և պսակվում են նրբագեղ խոյակներով: Հուշարձանն ունի նաև հորիզոնական ջլիատում՝ կիսանկուղի և բնակելի հարկաբաժնի և վերջինիս ու տանիքատակի պարապետի միջև, որոնցից առաջինը՝ պարզ տրամատավոր է, իսկ երկրորդը՝ ատամնավոր և բարդ բուսական մոտիվ ունեցող քանդակազարդ և խիստ արտահայտված գոտի է: Ճակատներում բացված լայն լուսամուտների բարավորները կորաձև են՝ հարիր գյումրվա ճարտարապետությանը և առնված են բարդ տրամատավոր պարակալի մեջ: Կիսանկուղի լուսամուտները մշակված են ավելի համեստ: Ռուսթավելի փողոցին հարող ճակատն ունի բաց պատշգամբ, որը նույն պես բնորոշ է Գյումրու բնակելի տան ճարտարապետությանը: Ռուստավելի փոխոցի ճակատն ավարտվում է դեպի ներքին բակ տանող շքեղ զարդարված կամարակապ մուտքով, ուր բացակայում է ավանդական կոփածո դարպասը: Կառույցի հարկաբաժինների ծածկն իրականացված է փայտե գերաններով , տանիքը երկլանջ է , հենված փայտե ծպեղնածածկի վրա մետաղական ծածկույթով: Վարպետաց փողոցի՝ կառույցին հարող մայթին պահպանվել է ավանդական սալարկումը: 1988 թվականի ավերիչ երկրաշարժը և կառույցի մեծ հատվածի չբնակեցվածությունը հուշարձանին մեծ վնաս են պատճառել ՝ մասնավորապես փլուզվել են տանիքի և միջհարկանի փայտե ծածկերը, Վարպետաց փողոցի ճակատի վրա նկատվում են նստվածքային ճաքեր:

22. Շիրազի 90 /հին հասցե/հասցեի բնակելի տան (Նկար 8) ճարտարապետությունը աղավաղված է տարաբնույթ կցակառույցներով, խարխլված է, սակայն բնակեցված:

22՝. Շիրազի 41, 43 /հին հասցե/ հասցեի բնակելի տունը (Նկար 7) սեփականատիրոջ կողմից պարբերաբար նորոգման շնորհիվ բարվոք վիճակում է, շենքի ձախակողմյան հատվածն օգտագործվում է որպես առևտրի կետ:

Վարպետաց փողոցի հուշարձան-շենքերի (Նկար 9,11) ընդհանուր տեսքը ցավալիորեն խաթարված է սեփականատերերի անհարիր միջամտություններով՝ իրականացված են լրակառույցներ, վերջիններս կառուցված են երկաթբետոնե պատերով անտեսելով ավանդական տուֆ քարը, որոշ շենքերի մուտքերին տեղադրված են մետաղական դարպասներ, ցանկապատված են քարե պարիսպներով, որոնց քարերի տաշվածքն օտար է ավանդականին:

7.5 Անհրաժեշտ վերանորոգման համառոտ նկարագիր

13. Սբ Նշան եկեղեցին նորոգման կարիք չունի:

14. Աբովյան 41 հասցեում գտնվող երկհարկանի բնակելի տան վերանորոգման անհրաժեշտությունը պայմանավորված է նրա գեղագիտական, պատմամշակութային և ճարտարապետական մեծ արժեքով: Հուշարձանն ունի տանիքի, միջհարկային ծածկերի, կոնստրուկտիվ համակարգի և հատակագծային խաթարված նախնական լուծումների վերականգնման, վերանորոգման և վերահատակագծման, ներքին բակի բարեկարգման առաջնահերթ կարիգ: Կառույցի կայունությունն ու անվտանգ շահագործումն ապահովելու նպատակով և առաջնորդվելով Ռիխտերի 12 բալանոց սանդղակի 9 բալ սեյսմավտանգ գոտում տեղադրված լինելու հանգամանքով, անհրաժեշտ է՝

- ամրացնել կառույցի հիմքերը, վերացնել պատերի նստվածքային երևույթները ցամաքուրդի միջոցով,
- կրակաթով ու բարձր ճնշման տակ ներարկել կրաշաղախի քայքայվածության հետևանքով միջուկում առաջացած դատարկությունները
- վերականգնել փայտե կոնստրուկցիաները և պատշգամբները
- հետագա օգտագործման նպատակով կատարել նորոգումներ կառույցի բորոլ հատվածներում
- բարեկարգել բակը
- մշակել կառույցի օգտագործման գործառնական նոր լուծումներ հաշվի առնելով հուշարձանում տեղակայված երկու տարբեր հաստատությունների գործառույթների կանոնակարգումը և օգտագործման ու պահպանման համատեղման պայմանները:

10. Ռուսթավելի-Վարպետաց փողոցների անկյունային շենքն ունի տանիքի, միջհարկային ծածկերի, կոնստրուկտիվ համակարգի և հատակագծային խաթարված նախնական լուծումների վերականգնման, վերանորոգման և վերահատակագծման, ներքին բակի բարեկարգման առաջնահերթ կարիգ: Կառույցի կայունությունն ու անվտանգ շահագործումն ապահովելու նպատակով և առաջնորդվելով Ռիխտերի 12 բալանոց սանդղակի 9 բալ սեյսմավտանգ գոտում տեղադրված լինելու հանգամանքով, անհրաժեշտ է՝

- ամրացնել կառույցի հիմքերը, վերացնել պատերի նստվածքային երևույթները ցամաքուրդի միջոցով,
- կրակաթով ու բարձր ճնշման տակ ներարկել կրաշաղախի քայքայվածության հետևանքով միջուկում առաջացած դատարկությունները
- վերականգնել փայտե կոնստրուկցիաները և պատշգամբները
- հետագա օգտագործման նպատակով կատարել նորոգումներ կառույցի բորոլ հատվածներում
- բարեկարգել բակը
- մշակել կառույցի օգտագործման գործառնական նոր լուծումներ հաշվի առնելով հուշարձանում տեղակայված երկու տարբեր հաստատությունների գործառույթների կանոնակարգումը և օգտագործման ու պահպանման համատեղման պայմանները

22. Շիրազի 90 /հին հասցե/ հասցեի բնակելի տան ճարտարապետությունը խիստ աղավաղված է լրակառույցներով: Անհրաժեշտ է հեռացնել նորակառույց հավելումները, վերականգնել կառույցի սկզբնական գործառնական նշանակությունը, իրականացնել ամրակայման ածխատանքներ:

22՝. Շիրազի 41, 43 հասցեում տեղադրված շենքը նորոգման կարիք չունի:

Վերացնելով Վարպետաց փողոցի բնակելի հուշարձան-շենքերի ճարտարապետական և պատմական տեսքը վերստեղծելու նպատակով անհրաժեշտ է ապամոնտաժել անհարիր հավելումներն ու լրակառույցները, վերականգնել իրենց նախնական տեսքը՝ պատերի շարվածքներն ու քարերի ավանդական տաշվածքը, կոփածո դարպասները, ծխնելույզները, ջրատար խողովակներն ու նրանց ձագարները, լուսամուտների ճաղավանդակները և փայտե

ատաղծը, , բարեկարգել բնակելի տների ներքին բակերն ու նրանց հետ կապված գյումրվա բոլոր ավանդույթները:

7.6 Կոնսերվացման/վերականգնման քաղաքականություն և առաջարկներ

Հուշարձանի նորոգումն ու ամրակայումը պետք է հիմնվի հուշարձանի մշակութային արժեքի լավագույնս անխաթար և ճշգրիտ վերստեղծման քաղաքականության հենքի վրա: Անհրաժեշտ է պահպանել կառույցների քարատեսակը, նյութագիտական լաբորատոր ուսումնասիրությունների արդյունքների հիման վրա՝ կապակցող շաղախի տեսակը, կառույցի ճարտարապետական ձևերի անխաթարությունը, կոնստրուկտիվ լուծումների տվյալ ժամանակաշրջանի տեխնոլոգիաները, վերականգնել սկզբնական գործառույթները, կամ դրանք վերափոխելու դեպքում՝ խստագույնս պահպանելով հատակագծային նախնական լուծումները:

7.6.1 Վայրի տեսլականի և դրա կայունության վերաբերյալ ամփոփումը նախնական փուլում:

«Կումայրի» արգելոցի տարածքում որակյալ քաղաքային միջավայրի ձևավորման և, կանոնակարգման, ակտիվ և հավասարակշռված տրանսպորտային հաղորդակցության և առկա պատմական միջավայրի մատչելիության ապահովմանն ուղղված համապատասխան միջոցառումների իրականացման միջոցով:

7.6.2 Կոնսերվացման փիլիսոփայություն:

Թաղամասի թե՝ ճարտարապետական հուշարձանները և թե՝ պատմական քաղաքային միջավայրը ենթակա են ամբողջական վերականգնման:

7.6.3 Միջամտության մակարդակ:

Հուշարձանների և տեսարժան վայրերի պահպանությունը հենվում է ժամանակակից փորձի և ուսմունքի վրա, ինչն, անշուշտ, խարսխվում է պահպանության միջազգային սկզբունքներին վերաբերող ամենաներկայացուցչական փաստաթղթի՝ Վենետիկի խարտիայի վրա:

Վարպետաց փողոցի պատմաճարտարապետական հուշարձաններն ու պատմական միջավայրը որպես «Կումայրի» արգելոցի բաղկացուցիչ մաս անհրաժեշտ է վերականգնել հետևելով խարտիայի բոլոր դրույթներին :

Սակայն հայտնի է, որ հուշարձանները, քաղաքային համակառույցները և բնապատկերը շրջափակող միջավայրի կառավարումը պահանջում է մոտեցումներ, որոնք պետք է բախվեն բազում շահերի, ներառյալ սեփականատերերին: Դրանք շատ դեպքերում հանգեցնում են հուշարձանների մշակութային և ֆիզիկական միջավայրը վնասող սոցիալ-տնտեսական ձևափոխումների: Սոցիալ-տնտեսական պարտադրանքները հաճախ հանգեցնում են այնպիսի ձևափոխման, որն անմիջապես ունենում է ծանր հետևանքներ հուշարձանային ընդարձակ տարածքների համար: Հատուկ ուշադրության և աճող մտահոգության առարկա է հանդիսանում նաև բնական աղետների հետևանքով ամայացած ու տուժած վայրերի վերակառուցումը. հրատապությունը հաճախ պարտադրում է մի կողմ թողնել մշակութային ընդգրկումներն ու ավանդույթները՝ ի նպաստ նոր տեխնոլոգիաների: Այս ամենը կրկին պարտադրում է հրաժարվել որոշ սկզբունքներից:

7.6.4 Պատշաճ օգտագործման նախնական առաջարկներ, եթե կիրառելի է:

Համաշխարհային փորձը միանշանակորեն հաստատում է՝ հուշարձանների և դրանց պատմական միջավայրի լավագույն պահպանությունը դրանց օգտագործումն է: Դրա արդյունքում լուծվում է փոխկապակցված երկու հիմնախնդիր՝ հուշարձաններն ու դրանց պատմական միջավայրը ներգրավվում են տնտեսական շրջանառության մեջ, և միաժամանակ բարելավվում է դրանց պահպանության խնդիրը: Հուշարձանների վատթարացման վրա մարդկային գործոնը ունի մեծ ազդեցություն և այդ գործոնը պետք է փոխել դրականի՝ հուշարձանը պետք է շահագործել միայն մեկ ձևով՝ օգտագործման եղանակով: Եթե չի օգտագործվում, ուրեմն նա տեր չունի:

7.6.5 Սոցիալական կիրառումների և կայուն զարգացման հնարավորություններ:

Թաղամասի պատմական միջավայրի բարեկարգումն ու զարգացումը կարող է ստեղծել նոր աշխատատեղեր, ինչպես նաև կնպաստի բնակչության, համայնքի, տարբեր պետական և հասարակական կազմակերպությունների համագործակցությանը: Այն կդառնա օրինակելի թաղամաս Կումայրիի տարածքում՝ նպաստելով զբոսաշրջությանը և զարգացնելով թանգարանների հանրահռչակումն ու այցելուների թիվը:

7.6.6 Ամրացման/ծածկապատման, վերանորոգման, կոնսերվացման, վերականգնման գերակայությունների ընդհանուր գնահատում:

Յուրաքանչյուրի և ընդհանուրի համար առաջարկները տրված են 7.5 և 7.6.3 կետերում:

7.6.7 Հանրամատչելիություն:

Թաղամասի պատմական միջավայրի բարեկարգումը և զարգացումը Գյումրի քաղաքի համար մեծ նշանակություն ունի և պոտենցիալ համայնքային օգուտ է: Թանգարաններում կանցկացվեն հայ մեծ գրողների ստեղծագործություններին նվիրված փառատոներ, ասմունքի երեկոներ, որոնք կդառնան արվեստագետների, դերասանների, գրողների ստեղծագործական կյանքի գիտական ուսումնասիրությունների կենտրոն, դպրոցահասակ երեխաների արվեստներին մերձենալու լավագույն վայրեր, համայնքային մշակութային կյանքի որակի բարձրացման հնարավորության վայրեր:

7.6.8 Այլ առավելություններ:

Կվերականգնվի պատմական միջավայրը, թանգարաններում կկազմակերպվեն տարբեր տիպի մշակութային միջոցառումներ, կբացվեն արվեստանոցներ, որտեղ երիտասարդ սերնդին տարբեր արհեստներ կսովորեցնեն, կբացվեն հյուրանոցներ էթնիկ և մշակութային զբոսաշրջության զարգացման նպատակով:

7.7 Ֆինանսներ

Թաղամասի պատմամշակութային արժեքը վերակենդանացնելու նպատակով անհրաժեշտ են ֆինանսական միջոցներ, որոնք ուղղված կլինեն հետևյալ միջոցառումներն իրականացնելու համար.

I Վերականգնման գիտանախագծային փաստաթղթերի մշակում, (այդ թվում համալիր փորձաքննություն)-120 000 000 դրամ (մոտ 226 400 եվրո)
II Իրականացման աշխատանքներ 5 500 000 000 դրամ (10 377 358 եվրո)
Ընդամենը՝ 5 620 000 000 դրամ (մոտ 10 603 778 եվրո)

7.7.1 Բյուջետային կարիքների ընդհանուր գնահատում և փուլայնություն:

Ռուսթավելի-Վարպետաց փողոցների անկյունային շենքի խիստ վթարայնության կանխման նպատակով անհրաժեշտ են անհապաղ միջամտություններ, որոնց ընդհանուր արժեքը կազմում է 14 000 000 դրամ (մոտ 26 500 եվրո):

7.7.2 Ներդրումների ներգրավման (իրական) հնարավորությունների գնահատում:

Թաղամասի հուշարձանների և դրանց պատմական միջավայրի վերականգնման գործում հնարավոր ներդրումներ կարող են կատարել միջազգային դոնոր կազմակերպությունները (Համաշխարհային բանկ, Վերակառուցման եւ զարգացման եվրոպական բանկը, Ասիկանա զարգացման բանկը են այլն), Հայաստանի Հանրապետությունն ի դեմս ՀՀ մշակույթի նախարարության, այլ միջազգային ու համահայկական հիմնադրամներ («Գյումրիի ընկերներ», «Հայաստան համահայկական հիմնադրամ» եւ այլն):, ինչպես նաեւ մասնավոր ներդրողներ:

7.7.3 Ներդրումների վերականգնման (իրական) հնարավորությունների գնահատում:

Թաղամասի անցուդարձը և նրա բնակիչների երբեմնի առօրյա եռուզեռն աշխուժացնելու նպատակով առաջարկվում է վերստեղծել և վերակենդանացնել ազգային մշակութային կյանքն ի դեմս դարբնագործության, խեցեգործության, խոհանոցի, որում իր անմիջական մասնակցությունը

կունենա զբոսաշրջության ակտիվացումը: Այդ նպատակով առաջարկվում է փողոցի նորակառույց շինություններից մի քանիսը՝ մասնավորապես Վարպետաց և Գորկի /Շիրազի/ փողոցների անկյունում տեղադրված շենքը վերածել բարձրակարգ հյուրանոցի, ինչի շնորհիվ կստեղծվեն լրացուցիչ աշխատատեղեր:

7.7.4 Արդյոք փորձե՞լ եք միջոցներ հայթայթել տվյալ վայրի կամ հուշարձանի համար:
Ոչ

7.7.5 Արդյոք ստացե՞լ եք միջոցներ տվյալ վայրի կամ հուշարձանի համար:
Ոչ

7.8. Կառավարում

Թաղամասի պատմական միջավայրի բարեկարգման ու զարգացման ծրագիրը կարճաժամկետ է: 2016 թ. օգոստոսի 12-ին COMUS ծրագրի շրջանակներում մշակված Գյումրու Ելակետային պլանը քաղաքի գլխավոր ճարտարապետ և ՏՇԽ անդամ Հենրիկ Գասպարյանի կողմից ներկայացվել է Գյումրու ավագանու խորհրդի նիստին և հաստատվել միաձայն քվեարկությամբ:

Գործընթացին կմասնակցեն Գյումրու համայնքապետարանը, անհատ սեփականատերերը, ՀՀ մշակույթի նախարարությունը, մասնակցություն կունենան բնակիչները, քաղաքացիական հասարակությունը, տեղական ինքնակառավարման մարմինների մասնակիցները, ակտիվ խմբերը:

8. Փաստաթղթավորում

Նկ 3. Սբ Նշան եկեղեցին

Նկ 4. Սբ Նշան եկեղեցին

Նկ 5. Աբովյան 41 հասցեի շենքը

Նկ 6. Աբովյան 41 հասցեի շենքը

Նկ 7. Ծիրազի փողոցի բնակելի տունը

Նկ 8. Ծիրազի փողոցի 90 հասցեի բնակելի տունը

Նկ 9 . Վարպետաց փողոցի բնակելի տան բակը

Նկ 10 . Վարպետաց փողոցի բնակելի տուն

Նկ 11 . Վարպետաց փողոցի բնակելի տուն

Նկ 12. Վարպետաց փողոցի բնակելի տուն

Նկ 13. Վարպետաց փողոցի բնակի ճակատը

Նկ 14. Վարպետաց փողոցի բնակելի տան բակը

Նկ 16. Ռուսթավելի փողոցի մեկ հարկանի բնակելի տներ

Նկ 17. Սբ Նշան եկեղեցու հարակից տարածքի կառուցապատում /ոչ հուշարձան/

Նկ 18. Ռուսթավելու փողոցի նրբանցք

Նկ 19. Աբովյան փողոց, երկհարկանի բնակելի տուն

Նկ 20. Աբովյան փողոց , երկհարկանի բնակելի տուն

Նկ 21. Աբովյան փողոց, երկհարկանի բնակելի տան բակ

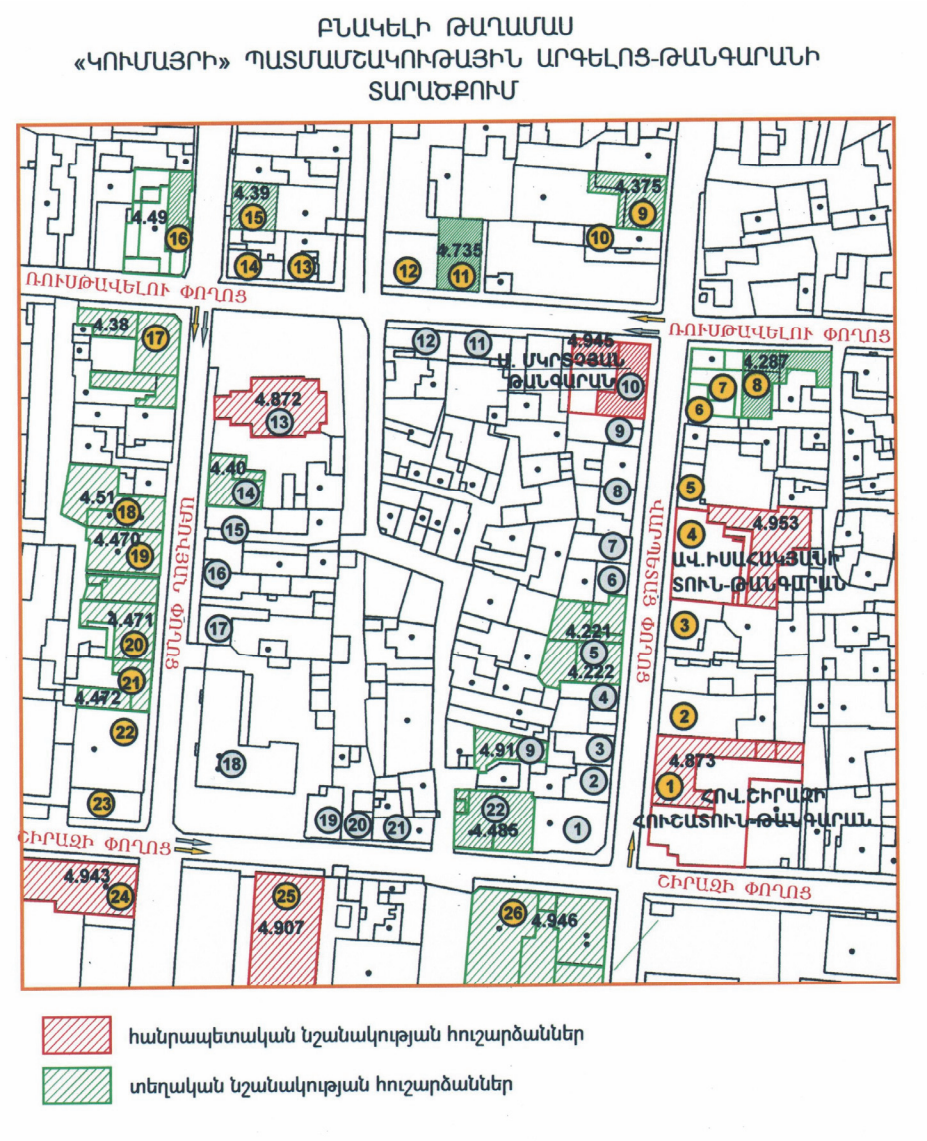

Նկ 22. Թաղամասի գլխավոր հատակագիծ